

Barne- og familiedepartementet (BFD)
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
24/00336-2

Saksbehandler:
Mathias Lia Nordmoen

Dato:
2. juli 2024

Høringsvar fra Barneombudet om forslag til endringer i barnevernsloven mv. (kvalitetsreform)

Innledning

Vi viser til høringsbrev med vedlagt høringsnotat, datert 8. april 2024. Vi takker for muligheten til å komme med innspill.

Barneombudet vil innledningsvis trekke frem viktigheten av å ha et godt barnevern som kan hjelpe utsatte barn og familier. Norge har et relativt godt barnevernssystem, og de fleste familier får god hjelp og støtte, samtidig som barn sikres beskyttelse og god omsorg. Veldig mange som får hjelp av barnevernet er fornøyd med hjelpen de får. En større studie fra 2023 viste for eksempel at foreldre i barnevernssaker er fornøyde med hjelpetiltak som settes inn.¹

Samtidig får dessverre ikke alle som får den hjelpen de trenger, og deler av barnevernet har utfordringer både med kapasitet, ressurser, kompetanse og manglende bredde i tilbudet. Det er i tillegg store forskjeller i tjenestetilbudet mellom kommuner. Dette betyr at barn i dag er priggitt hvilken kommune de vokser opp i. Barneombudet mener dette er svært uheldig og noe også FNs barnekomité har kritisert Norge for.

---

¹ <https://www.forskning.no/barn-og-ungdom-partner-vid-vitenskapelige-hogskole/foreldre-i-barnevernssaker-er-fornoyde-med-hjelpetiltak/2208607>

Barneombudet har over tid sett et stort behov for å styrke barnevernet i Norge. Flere rapporter, utredninger og tilsyn har over de senere år avdekket store mangler og forbedringspunkter i både statlig og kommunalt barnevern. Spesielt har vi vært bekymret for ivaretagelsen av og rettssikkerheten til barn under offentlig omsorg. Mange av utfordringene har vi selv dokumentert i egne rapporter (rapport om barn på institusjon «De tror vi er Shitkids» og rapport om barn i fosterhjem «Blod er ikke alltid tykkere enn vann»).^2 Vi er glade for at myndighetene har tatt våre rapporter på alvor, og at disse blir brukt i arbeidet med kvalitetsreform og annet utviklingsarbeid på feltet.

Barneombudet mener kvalitetsreformen inneholder mange gode forslag som vil styrke barnevernet. Etter vårt syn er noen forslagene viktigere enn andre, og i hovedsak gjelder dette forslagene i kapittel 5, 6 og 7 om å styrke barns rettssikkerhet.

Høringssvarets oppbygning

Barneombudet har i høringssvaret tatt utgangspunkt i høringsnotatets kapitler.

Vi har valgt å ikke gjengi alle forslagene i høringsnotatet. I stedet har vi inntatt en liste over forslag vi støtter uten kommentarer, forslag vi støtter med kommentarer og forslag vi ikke støtter.

Departementets forslag:

Følgende forslag støttes – uten kommentarer:

- Ikke innføre en hjemmel til å frata barn partsrettigheter
- Nemndleder eller barnets advokat skal gjøre barnet kjent med hovedinnholdet i dokumentene eller møtene i nemnda så langt det er forsvarlig for å ivareta barnets interesser
- Beholde dagens samtykkekompetanse på 15 år for å iverksette hjelpetiltak
- Tydeliggjøre i loven at barn og foreldre kan henvende seg til statsforvalter med tilsynsklager

---

² www.barneombudet.no

- Barnevernstjenesten informerer barnet og foreldrene om adgangen til å kontakte statsforvalter med tilsynsklager
- Lovfeste krav om oppfølging av barn og foreldre ved oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse
- Presisere hvilket ansvar barnevernstjenesten og foreldrene har etter en omsorgsovertakelse
- Lovfeste en plikt for fosterforeldrene til å informere barnevernstjenesten om forhold den bør være kjent med for å ivareta sitt overordnede omsorgsansvar.
- Utvide eksisterende hjemmel i fosterhjemskapitlet slik at den også omfatter rammevilkår for fosterforeldre.
- Lovfeste at barnevernstjenesten også skal gi informasjon til politiet der barnevernstjenesten har besluttet gradering av opplysninger etter folkeregisterloven § 10-4.
- Terskelen heves for å fremme ny sak om tilbakeføring dersom gjenforeningsmålsetningen oppgis.
- Strengere sperrefrist hvis det er vedtatt at det foreligger sterke og spesielle grunner for at samværet skal begrenses sterkt eller bortfalle.
- Besøkskontakt for søsken
- Forslag i kapitlene 9, 12.3-12.8, 13 og 14
- Veiledet førsteår i det kommunale barnevernet

Følgende punkter støttes – med kommentarer:

- Barn over 12 år får partsrettigheter
- Nemndleder kan bestemme at barn som er part i saken ikke skal få dokumentinnsyn og nekte barn adgang til deltakelse i hele eller deler av forhandlingene dersom innsyn kan skade barnets helse og utvikling. Merk at vi ikke støtter at begrensningen også skal omfatte barn som er part i saker om opphold i institusjon etter §§ 6-2 og 6-2
- Beholde nemndas adgang til å innvilge yngre barn partsrettigheter
- Barnets rett til å klage på vedtak som innebærer at barnet må flytte
- Vedtak om omsorgsovertakelse angir varighet av omsorgsovertakelsen og foreldrenes utviklingsbehov.
- Gi fosterforeldre rett til å ta avgjørelser når det gjelder oppfølging av barnet i barnehage og skole og i oppfølging av barnets helse
- En informasjonsplikt for fosterforeldre om avgjørelser barnevernstjenesten bør kjenne til

- Presisere at barneverntjenesten skal ta avgjørelser ved uenighet om beslutninger som klart ikke er til barnets beste i vesentlige spørsmål.
- Lovfeste at barnevernstjenesten kan gi fullmakt til fosterforeldre til å utøve myndigheten på deres vegne utover det som følger av gjeldende barnevernslov § 5-4 andre ledd
- Økonomiske rammevilkår for fosterforeldre
- Klagerett for fosterforeldre ved flyttevedtak
- Ny hjemmel for barnevernstjenestens leder til å treffe akuttvedtak om stans av samvær
- Lovfesting av at barneverntjenesten skal vurdere behovet for andre tiltak etter en omsorgsovertakelse for å gi barnet ro og stabilitet
- Plikt til å vurdere gjenforeningsmålsetningen i sak om tilbakeføring
- Lovfeste en ny ordning der foreldreansvaret kan overføres fra foreldrene til fosterforeldrene
- Forslagene i kapittel 8
- Kommunalt forankret botiltak med heldøgns bemanning
- Behov for å utvide tiltaksviften
- Veiledning av nyansatte i det kommunale barnevernet
- Institusjonen kan ansette personell som har opparbeidet seg minst tre års dokumentert erfaring fra barnevernsinstitusjon
- Barnevernsinstitusjoner kan ansette studenter under relevant utdanning

Følgende punkter støttes ikke:

- Forslag om å ikke stille nærmere krav i loven til statsforvalternes saksbehandling eller tidsfrister
- At barnevernstjenesten kun skal følge opp barn og tidligere fosterforeldre inntil ett år etter en overføring av foreldreansvar
- Endre kompetansekravet ved at oppgaven med å iverksette og følge opp tiltak tas ut av de oppgavene som skal omfattes av kompetansekravet
- Oppheving av masterkravet i sin helhet
- Institusjonen kan ansette personell som har opparbeidet seg minst tre års dokumentert erfaring fra andre barnevernstiltak med heldøgns bemanning
- Nemndleder kan bestemme at barn som er part i saker om opphold i institusjon etter §§ 6-1 og 6-2 ikke skal få dokumentinnsyn og nekte barn adgang til deltakelse i hele eller deler av forhandlingene dersom innsyn kan skade barnets helse og utvikling

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

- Ikke stille nærmere krav i loven til statsforvalternes saksbehandling eller tidsfrister

Barneombudet har under flere av forslagene lagt til egne kommentarer/forslag, som også går utover departementets forslag. Dette er i hovedsak:

- Rettslig bistand for alle barn som flyttes ut av hjemmet (ikke kun barn over 12 år)
- Behovet for et konfliktløsningsorgan som kan mekle mellom barneverntjenester og fosterforeldre
- Fosterforeldres innsynsrett i barnevernssaken
- Behovet for ytterlige oppklaringer av hva fosterforeldre kan og bør bestemme
- Rett til familieliv i fosterhjem etter EMK artikkel 8
- Lovfeste et tilleggsvilkår som gir barneverntjenesten mulighet til å stanse samvær, også i tilfeller hvor barnet ikke ønsker samvær
- Presisere i loven at barnet kan be om at samvær stanses
- Barnets beste må være førende for om det skal jobbes for gjenforening
- Lovfeste at nemnda skal ta stilling til gjenforeningsmålsetningen også når spørsmålet om omsorgsovertakelse behandles første gang
- Det bør lovfestes at barneverntjenesten må be nemnda vurdere gjenforeningsmålsetningen etter barn har bodd under offentlig omsorg i to-tre år.
- Dersom departementet mener det etter dagens regelverk ikke er mulig for nemnda å treffe vedtak kun om at gjenforeningsmålsetningen oppgis, mener vi det bør lovfestes en hjemmel til dette i barnevernsloven.
- Lovfeste en lengre sperrefrist for saker om tilbakeføring, også der gjenforeningsmålsetningen ikke er oppgitt.

Barneombudets kommentarer til forslag

Kapittel 5 - Styrking av barns medvirkning og prosessuelle rettigheter, oppfølging av foreldre mv.

5.2 Barns prosessuelle rettigheter, aldersgrense for barns partsrettigheter mv.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Departementet foreslår to alternative løsninger for å styrke barns prosessuelle rettigheter. Alternativ 1 er å senke alderen for partsrettigheter fra 15 til 12 år, med visse begrensninger. Alternativ 2 innebærer at hovedregelen om partsrettigheter for barn fra 15 år består, men at barn over 12 år får oppnevnt egen advokat. Departementet har også bedt om høringsinstansens syn på andre tiltak som kan sette barnevernet i bedre stand til å realisere barnets rett til medvirkning.

Barneombudet støtter alternativ løsning nummer 1, som vil gi alle barn over 12 år partsrettigheter. I tillegg til at barn bør få partsrettigheter fra fylte 12 år, mener vi at alle barn under 12 år bør få oppnevnt egen advokat i saker for nemnda.

Alternativ 1: partsrettigheter fra fylte 12 år, med visse begrensninger

Departementet foreslår å senke aldersgrensen for når barn skal få partsstatus i barnevernssaker fra 15 til 12 år. De fremhever at dette vil medføre at disse barna får medvirke og delta i beslutningsprosesser i større grad enn i dag, og at endringen vil bidra til en vesentlig styrking av barnets rettsstilling. For å unngå at noen barn utsettes for urimelige belastninger, foreslår departementet visse begrensninger i de prosessuelle rettighetene. Begrensningene som foreslås, er at barnet må forstå hva saken gjelder, at nemnda kan nekte barn innsyn i sakens dokumenter, og at nemnda kan nekte barn deltakelse i hele eller deler av forhandlingene eller møter i samtaleprosess dersom det kan skade barnets helse og utvikling.

Barneombudet støtter at aldersgrensen for partsstatus i barnevernssaker senkes fra 15 til 12 år. Vi mener likevel det er to viktige forutsetninger for at partsrettigheter fra 12 år, samt mulighet for partsrettigheter under 12 år, skal fungere.

Den første forutsetningen er at prosessene må være barnevennlige. Som det kommer frem i høringsnotatet, så har Dommerforeningen uttrykt bekymring for prosessenes belastning på barn, og nemndene har uttrykt bekymring for i hvilken grad det er mulig å gjøre prosessene særlig barnevennlige. Behovet for å tilpasse prosessene når et yngre barn er til stede er i liten grad belyst i departementets vurdering av økonomiske og administrative prosesser. Barneombudet mener det vil være nødvendig med tilpasninger som krever ressurser. Dersom endringen blir vedtatt må departementet se nærmere på tilpasninger sammen med domstolene og nemndene.

Den andre forutsetningen er at det må stilles særlige krav til kompetanse for advokater som skal representere barna. Barneombudet vil understreke at å ivareta barnets interesser i en barnevernssak krever særlig kompetanse, spesielt der yngre barn er part. Vår erfaring er at det bør benyttes advokater med særlig kunnskap om barnevernsrett, barns utvikling og kommunikasjon med barn. Vi mener det er viktig at advokater som skal påta seg denne type oppdra har nødvendig kompetanse til å ivareta oppdraget på en god måte.

Vi støtter også at det må være noen begrensninger i retten til å få partsstatus for å unngå at noen barn utsettes for urimelige belastninger.

Utover dette vil vi vise til våre innspill om partsrettigheter i vårt høringsvar til NOU 2023:7 og i rapporten «Blod er ikke alltid tykkere enn vann».

Barneombudet støtter at det innføres en ny bestemmelse om at nemndleder kan bestemme at barn som er part i saken ikke skal få dokumentinnsyn, dersom innsyn kan skade barnets helse og utvikling. Bestemmelsen vil gjelde for alle barn som er parter, også når barnet er over 15 år og for barn som er part i saker om opphold i institusjon etter §§ 6-1, 6-2 og 4-4. Departementet legger til grunn at unntakshjelmene vil være mest aktuelle for barn under 15 år og mindre aktuelle i saker om opphold i institusjon. Departementet legger også til grunn at det er høy terskel for å benytte unntakshjelmene, og at det må foreligge konkrete holdepunkter for at barnet kan utsettes for skade. Barneombudet har tidligere støttet forslag om at barn i noen tilfeller ikke gis innsyn i alle sakens dokumenter. Dette kan blant annet være straffesaksdokumenter som omhandler foreldrene, eller nærstående personers helsejournaler. Barneombudet mener at det må gjøres konkrete vurderinger i det enkelte tilfellet av om det er til barnets beste å unnta enkelte dokumenter fra barnets innsynsrett. Da det kan være krevende å vurdere om det er opplysninger barn ikke skal få innsyn i, anbefaler vi at unntaksbestemmelsen konkretiseres gjennom retningslinjer eller veiledere.

Barneombudet støtter at nemnda kan nekte barn adgang til deltakelse i hele eller deler av forhandlingene, eller møter i samtaleprosess dersom det kan skade barnets helse og utvikling.

Samtidig vil vi understreke nødvendigheten av å tilpasse prosessene for å gjøre de mer barnevennlige. Da det også her kan være krevende å vurdere om det skal nektes adgang, anbefaler vi at unntaksbestemmelsen konkretiseres gjennom retningslinjer eller veiledere.

Barneombudet støtter ikke at den nye bestemmelsen om begrensninger også skal omfatte barn som er part i saker om opphold i institusjon etter §§ 6-1 og 6-2. Disse sakene omhandler forhold ved barnet selv og barna har fulle partsrettigheter i dag. Vi kan ikke se at argumentene for å begrense barns partsstatus vil gjøre seg gjeldende på samme måte i disse sakene, og mener at en begrensning vil svekke barnas rettigheter.

Barneombudet støtter departementets forslag om å beholde nemndas adgang til å innvilge yngre barn partsrettigheter. Departementet sier ikke noe om det bør utarbeides en retningslinje slik utvalget foreslo. Barneombudet mener fremdeles at det er behov for å utvikle en retningslinje som tydeliggjør hvilke momenter nemnda og domstolen må vurdere, og det nærmere innholdet i disse.

Alternativ 2: barn fra fylte 12 år får oppnevnt egen advokat

Et alternativ til å senke aldersgrensen for når barn får partsrettigheter, er å oppnevne en advokat for barn fra fylte 12 år i saker for nemnda uten at barnet får partsstatus. Hovedregelen om å innvilge barnet partsrettigheter når de fyller 15 år vil da bestå og barnet vil ha rett til advokat som part, så forslaget vil kun gjelde for barn mellom 12 og 15 år.

Barneombudet støtter dette alternativet, dersom departementet velger å ikke gå videre med alternativ 1 om partsrettigheter fra 12 år.

Flere barn vi har snakket med opplever at deres rettigheter i varierende grad blir ivaretatt. Enkelte fosterforeldre vi har snakket med har erfart at barnas rettigheter ble bedre ivaretatt da barnet fylte 15 år og fikk egen advokat. Deres opplevelse var at det da var en person som kun hadde deres interesser å ta hensyn til. Barneombudet har derfor flere ganger spilt inn behovet for at barn som flyttes ut av hjemmet sikres advokat.

Departementet foreslår at advokaten ikke skal kunne føre bevis, og heller ikke kreve rettslig overprøving av nemndas vedtak. *Barneombudet støtter ikke dette forslaget.*

En avgjørelse av en sak i nemnda vil i stor grad påvirke barnet. Uten mulighet til å fremlegge bevis og be om rettslig overprøving, vil advokaten miste sentrale rettslige mekanismer for å ivareta barnet. For at forslaget virkelig skal innebære en reell styrkning av barns medvirkning og rettigheter ellers, mener vi advokaten få mulighet til å fremlegge bevis og be om rettslig overprøving.

Vi viser til det vi har skrevet over om at det må stilles særlige krav til kompetanse for advokater som skal representere barna under alternativ 1, og mener det også må være en forutsetning for alternativ 2.

Alle barn som flyttes ut av hjemmet må sikres representasjon

Barneombudet støttet en pilotering av BRO i høringen til NOU 2023:7. Uavhengig av om dette forslaget følges opp eller ikke, må det sikres at også barn under 12 år får bistand dersom de flyttes ut av hjemmet. Departementet bør se på løsninger som sikrer at barnet ivaretas både juridisk og barnefaglig. Et alternativ til BRO vil kunne være å styrke barneverntjenestene, slik at de selv kan ivareta en slik funksjon.

Uavhengig av om man går for en BRO, eller om det barnevernfaglige ivaretas av andre personer, må det sørges for at alle barn som flyttes ut av hjemmet får rettslig bistand. *Etter vårt syn bør derfor alle barn som flyttes ut av hjemmet få oppnevnt egen advokat, uavhengig alder.* Vi kan ikke se at det foreligger en kunnskapsbasert begrunnelse for hvorfor barn kun skal få oppnevnt advokat fra de fyller 12 år. Barn som er yngre enn 12 år vil også ha behov for å få sine rettigheter realisert, og ha behov for hjelp av en advokat som kan ivareta deres interesser i en rettslig prosess.

Andre innspill som kan styrke barns medvirkning

Departementet ber også om innspill på om det er andre virkemidler som vil være egnet til å styrke barnets rett til medvirkning. Selv om Barneombudet støtter at partsrettighetene senkes til 12 år, vil vi be departementet i tiden fremover se grundigere på hvordan rettssikkerheten til barn i barnevernet kan ivaretas. Spesielt gjelder dette barn som flyttes ut av hjemmet. Det har lenge vært en diskusjon om når barn skal få partsrettigheter. Vi stiller spørsmål om partsrettigheter i det hele tatt er et riktig begrep for barn. Begrepet «part» er hentet fra forvaltningsretten, og er et begrep som er ment for voksne. For barn er det en rekke andre hensyn som må ivaretas. Det gjelder også ulike hensyn ut ifra barnets alder og modenhet. Disse kommer tydelig på spissen når partsrettigheter for barn i barnevernet diskuteres. Vi mener derfor departementet bør utrede om det ville vært hensiktsmessig å opprette en mer barnevennlig ivaretagelse av barns prosessuelle rettigheter. Et slikt system kunne for eksempel ta utgangspunkt i:

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

- barns rettigheter i barnekonvensjonen
- hva barn har behov for på ulike stadier av en sak
- hva barn bør ha krav på og tilgang til etter alder og modenhet

5.3 Barnets rett til å klage på vedtak som innebærer at barnet må flytte

Barneombudet støtter forslaget om at alle barn får adgang til å klage til statsforvalteren på barnevernstjenestens vedtak om hjelpetiltak utenfor hjemmet etter § 3-2. Barneombudet har over tid vært bekymret for rettighetene til barn som flyttes ut av hjemmet og har blant annet pekt på at barns medvirkning ikke har vært godt nok ivaretatt og at barns klagemuligheter må styrkes.

Dersom forslaget om å senke aldersgrensen til 12 år for partsrettigheter følges opp, vil dette forslaget omfatte barn under 12 år ettersom barn med partsrettigheter har klagerett i kraft av partsrettighetene. Barneombudet støtter departementets vurderinger og forslag. Vi er enig i at det å få nye omsorgspersoner og et nytt miljø kan oppleves som inngripende også for de yngste barna, og at det å gi barnet en selvstendig klageadgang vil bidra til å styrke barnas rettssikkerhet. Vi er også enig i at når barn selv får klagerett vil det bidra til å styrke barnets opplevelse av å bli hørt og lyttet til.

Barneombudet støtter departementets forslag som gir barn klageadgang til nemnda på vedtak om flytting etter vedtak om omsorgsovertakelse. Beslutninger som innebærer at barnet må flytte eller skal bo midlertidig hos andre vil ha stor innvirkning på barnets liv, og vil medføre omveltende og raske endringer. Det er barna som er hovedpersonen i disse sakene, og de bør derfor på egenhånd kunne be om overprøving av vedtaket.

Barneombudet støtter departementets beslutning om å ikke følge opp utvalgets forslag om å gi barn rett til å klage til statsforvalteren over hjelpetiltak i hjemmet som angår barnet. Vi mener at medvirkning vil være det beste virkemiddelet for å gjennomføre effektive og nødvendige hjelpetiltak i hjemmet. En klagerett slik den ble beskrevet av utvalget vil kunne føre til at det vil ta uforholdsmessig lang tid før hjelpetiltak kommer i gang, at det er vanskelig for barn å vurdere nytten av tiltak på sikt og at dette kan utsette at barn og familier får nødvendig hjelp til rett tid.

5.4 Tydeliggjøre adgangen til å henvende seg til statsforvaltere (tilsynsklager)

Barneombudet støtter *ikke* departementets forslag om å ikke stille nærmere krav i loven til statsforvalternes saksbehandling eller tidsfrister. Vi fastholder tidligere innspill om at en klage skal behandles uten ugrunnet opphold, og at en måned er for lang tid for et barn. Etter vårt syn bør saksbehandlingen som et utgangspunkt ikke overstige to uker.

5.5 Nemnda tydeliggjør antatt varighet og foreldrenes utviklingsbehov i vedtaket om omsorgsovertakelse

Barneombudet støtter departementets forslag om at vedtak om omsorgsovertakelse angir varighet av omsorgsovertakelsen og foreldrenes utviklingsbehov. I saker hvor gjenforeningsmålsetningen ikke skal oppgis, er det viktig at det beskrives hva som kreves for at gjenforening skal bli mulig.

Kapittel 6 – Stabilitet i fosterhjem

6.2 Beslutningsmyndighet for fosterforeldre

Presisering av barneverntjenestens omsorgsansvar

Departementet foreslår ingen materielle endringer i hvilket ansvar foreldre skal sitte igjen med etter en omsorgsovertakelse. De forslår imidlertid å presisere barneverntjenestens omsorgsansvar.

Barneombudet støtter departementets vurderinger og forslag under dette punkt. Vi mener det er fornuftig å presisere hvilket ansvar barneverntjenesten og foreldrene har etter en omsorgsovertakelse.

6.2.4.3 – 6.2.4.5 Økt beslutningsmyndighet for fosterforeldre – lovregulering eller fullmakt?

Barneombudet er glad for at departementet velger å styrke fosterforeldres beslutningsmyndighet. Vi ser dette som et avgjørende grep for å sikre at barna og deres rettigheter skal bli tilstrekkelig ivarettatt i fosterhjemmet. Fosterforeldre skal ivareta barna hele døgnet og må settes i stand til å ivareta dette ansvaret bedre enn i dag.

Barneombudet har over tid pekt på at det er uklart hvilken beslutningsmyndighet fosterforeldre har, og at denne i mange sammenhenger fremstår for snever. I vår rapport «Grenseløs omsorg» fra 2015 påpekte vi blant annet at:

«Det er ikke avklart hvilken myndighet det ligger i å utøve den daglige omsorgen. Samtidig avklares det sjelden hvilke deler av omsorgsansvaret fosterhjemmet skal overta. Begge deler vil kunne variere utfra barnets situasjon. Den uavklarte situasjonen skaper utfordringer for rettssikkerheten både for barnet og for fosterforeldrene.»³

I rapporten trakk også flere av barna frem at de var usikre på hva fosterforeldrene kunne bestemme og at «det ikke er skrevet ned noen steder hva fosterforeldre egentlig kan bestemme». De var opptatt av å få vite hva som er tillatt og ikke, og hvem som egentlig bestemmer over dem.

I vår rapport «Blod er ikke alltid tykkere enn vann» trakk både fosterforeldre og barneverntjenester frem at uklarheter om hvem som kunne ta avgjørelser i barnas liv var krevende. Begge grupper pekte på at det vil være hensiktsmessig om fosterforeldre kan ta flere avgjørelser i barnas hverdag.

Barn vi snakket med trakk blant annet frem at uklarheter i beslutningsmyndigheten kunne være vanskelig og bla forsterke en følelse av annerledeshet i forhold til venner/jevnaldrende. Det var for en del barn også vanskelig å forstå hvorfor fosterforeldre ikke kunne ta de samme avgjørelsene som foreldre ellers tar. Et av barna fortalte for eksempel at de måtte søke barneverntjenesten om tillatelse til å delta på en fotballturnering i utlandet. Siden barneverntjenesten hadde sommerferie, fikk ikke barnet svar på dette før fotballturneringen var ferdig, og barnet fikk ikke deltatt. I rapporten anbefalte vi derfor at fosterforeldre bør gis større beslutningsmyndighet i barnas hverdagsliv.

I høringsnotatet drøfter departementet om fosterforeldre skal få direkte rettigheter i kraft av ulike særlover eller om dette skal reguleres gjennom fullmakt fra barneverntjenesten til fosterforeldre i den enkelte sak. Departementet foreslår en hybridløsning, hvor enkelte særlover foreslås endret, kombinert med at muligheten for å gi fosterforeldre fullmakt presiseres i loven. Departementet foreslår endringer i følgende lover:

---

³ www.barneombudet.no

- Barnehageloven § 32
- Opplæringsloven § 24-4
- Privatskoleloven § 7-7
- Pasient- og brukerrettighetsloven § 4-4

I hovedsak handler forslagene om at fosterforeldre/institusjon skal ha samme rett til å samtykke/treffe avgjørelser for barna etter disse lovene, som barneverntjenesten har i dag. Dette gjelder slik vi forstår det en rett til å søke på ytelser/tjenester på vegne av barnet og til å følge opp saken videre. I tillegg innebærer det innsynsrett og klagemuligheter på vegne av barnet.

Barnevernstjenesten vil fortsatt ha den samme myndigheten som i dag til å treffe avgjørelser.

Barneombudet støtter at fosterforeldre/institusjon etter de nevnte særlovene skal gis samme myndighet til å samtykke/ treffe avgjørelser som barneverntjenesten. Det er også viktig at fosterforeldrene får rett til å søke på ytelser/tjenester på vegne av barnet, følge opp saken videre, innsynsrett og klagemuligheter på vegne av barnet. Vi mener dette er et viktig tiltak for å styrke rettssikkerheten og ivaretagelsen av barn i fosterhjem. Ellers vil vi vise til begrunnelsene for dette i vår rapport «Blod er ikke alltid tykkere enn vann» og vårt hørings svar til NOU 2023:7.

Barneombudet støtter en informasjonsplikt for fosterforeldre om avgjørelser barnevernstjenesten bør kjenne til. Dette er viktig for at barneverntjenesten skal kunne ivareta sitt ansvar etter loven.

Barneombudet er også enig i at barneverntjenesten må kunne ta avgjørelser der det er uenighet.

Samtidig ser vi at dette vil kunne bidra til å eskalere en pågående konflikt mellom fosterforeldre og barneverntjeneste. Dette vil ikke være bra for barna i fosterhjemmet.

Vi mener derfor det vil være hensiktsmessig å se på løsninger som kan bidra til å redusere konflikter.

Barneombudet har tidligere støttet opprettelsen av et konfliktløsningsorgan, og mener dette kan være en god løsning ved uenighet mellom fosterhjem og barneverntjeneste. Et slikt organ ble foreslått opprettet i NOU 2018:18, og vi anbefalte i «Blod er ikke alltid tykkere enn vann» at departementet fulgte opp forslaget. *Vi ber derfor departementet på nytt vurdere opprettelse av et slikt organ som kan mekle der fosterforeldre og barneverntjenester er uenig.* En mulighet er at statsforvalter gis en rolle i slike situasjoner. I mange tilfeller vil man da heller kunne komme til felles enighet, i stedet for at en part tvinger gjennom en løsning mot den andre parts ønske.

Barneombudet ser utfordringene ved å detaljregulere alt ansvar og myndighet fosterforeldre skal ha etter en omsorgsovertakelse. Vi har forståelse for at det kan bli problematisk med en generell bestemmelse i barnevernsloven som gir fosterforeldre en ubetinget adgang til å ta alle avgjørelser for barnet. Samtidig savner vi en grundigere vurdering av hvilken løsning som samlet sett vil være til det beste for barn i fosterhjem og hvilken løsning som vil ivareta deres rettigheter på best mulig måte. Det er dette som må være avgjørende for hvilken myndighet fosterforeldre skal ha og hvordan dette reguleres. Eksempelvis ser vi ikke av høringsnotatet om det er vurdert å gi fosterforeldre beslutningsmyndighet eller samtykkekompetanse etter annet lovverk.

Uavhengig av om fosterforeldres ansvar bør presiseres tydeligere i lov, eller i flere særlover, støtter vi en tydeliggjøring av at barneverntjenesten kan gi fosterforeldrene en fullmakt til å ivareta mer av ansvaret for barna. Denne muligheten har de også i dag, men den brukes etter det vi erfarer ikke ofte. Det er etter vårt syn derfor fornuftig å innta en presisering i loven. Hvor mye ansvar som skal delegeres gjennom fullmakt må avgjøres i den enkelte sak og være til barnets beste. Det er naturlig at fosterforeldre får mer ansvar etter hvert som barnet har bodd i fosterhjemmet lengre.

For å hindre store forskjeller mellom kommuner er det viktig at departementet/Bufdir gir tydelige føringer og presiseringer av hvordan fullmakten bør opprettes og brukes. Vi er enig i at fullmakten eksempelvis bør kunne gi fosterforeldre myndighet til å ta avgjørelser på vegne av barnet, representere barnet rettslig og faktisk på de områder som ellers følger av å ha foreldreansvar (det som ikke ligger til foreldres restansvar), samtykke på vegne av barnet, søke om offentlige tjenester og be om innsyn i barnets sak og klage på vedtak mv.

Særlig om innsynsrett i barnevernssaken

Barneombudet mener fosterforeldre også bør få innsynsrett i barnevernssaken. Vi vil i denne sammenheng vise til hva vi skrev om dette i «Blod er ikke alltid tykkere enn vann»:

«I tillegg bør hovedregelen være at fosterforeldre har innsynsrett i alle dokumenter i barnevernssaken som er nødvendige for å ivareta den daglige omsorgen. Dette gjelder eksempelvis tilsynsrapporter, vedtak fra barnevernsnemnda og avgjørelser i domstolen. I

dag vanskeliggjør manglende innsynsrett fosterforeldres mulighet til å ivareta barna, spesielt i etterkant av avgjørelser i nemnd og domstol.

Innsynsrett vil gjøre at fosterforeldrene kan forklare barna hva som står i avgjørelsene, og hva de bygger på. Samtidig vil det gi fosterforeldrene større innsikt i og forståelse av barnets liv, utfordringer og tidligere opplevelser. Dersom det er opplysninger som fosterforeldre av ulike grunner ikke skal ha, som eksempelvis helseopplysninger om foreldrene, bør dette enkelt kunne unntas.

Vi anbefaler derfor at kapittel 9 i barnevernsloven bør inneholde regler om at fosterforeldre også skal ha rett på innsyn i barnevernssaken, med unntak av opplysninger de av ulike grunner ikke bør få.

Behovet for ytterligere oppklaringer av hva fosterforeldre kan og bør bestemme

Til tross for gode presiseringer og forslag i høringsnotatet, mener Barneombudet det fremdeles er enkelte uklarheter om hva fosterforeldre kan og skal kunne bestemme. Et eksempel på dette er opprettelsen av bank id til barn i fosterhjem. Vi mener fosterforeldre bør kunne samtykke til opprettelse av dette. Denne type barrierer bidrar til å skape en følelse av annerledeshet hos barn i fosterhjem.

Vi ber derfor departementet om å lage en oversikt over områder det fortsatt er uklart om fosterforeldre kan ta avgjørelser, med en vurdering av om fosterforeldre bør få avgjørelsesmyndighet direkte i lov. Eksempelvis i arbeidet med fosterhjemsmeldingen. Dette arbeidet mener vi må ha høy prioritet.

Rett til familieliv i fosterhjem etter EMK artikkel 8

Departementet har i høringsnotatet ikke tatt stilling til hvilke rettsvirkninger det skal ha at barnet etablerer en rett til familieliv i fosterhjemmet. Dette er en problemstilling både vi og Fosterhjemsforeningen har adressert.⁴ I vårt hørings svar til NOU 2023:7 skrev vi blant annet at: «Vi

---

⁴ Se eksempelvis hørings svar fra Barneombudet og Fosterhjemsforeningen til NOU 2023:7

mener derfor departementet bør vurdere om fosterforeldre i saker om tilbakeføring bør få rettigheter, utover uttaleretten, der barnet har bodd så lenge i fosterfamilien at det er etablert en rett til familieliv etter EMK artikkel 8».

At det kan etableres en rett til familieliv i fosterhjem er uttrykkelig slått fast av Høyesterett i HR-2022-729-A. I saken var spørsmålet om fosterforeldre kunne få partsstatus i en sak om gjenforening av barn og foreldre. Selv om fosterforeldrene og barnet hadde etablert en rett til familieliv etter EMK artikkel 8, mente Høyesterett at fosterforeldrene ikke skulle ha partsrettigheter.

I sin kommentar av avgjørelsen skriver professor i barnerett Kirsten Sandberg blant annet:

«Etter mitt syn er det altså gode argumenter for å gi fosterforeldrene partsrettigheter i en tilbakeføringssak hvor forholdene ligger slik an som i den nevnte saken for Høyesterett. Men skal man i dag komme til at det skal innvilges partsrettigheter i en tilbakeføringssak, må antakelig familiebåndet være enda sterkere enn i høyesterettsavgjørelsen, f.eks. fordi barnet har bodd i fosterhjemmet lenger. Forarbeidene til den nye loven avviser ikke denne muligheten.»⁵

Det er slik vi vurderer det derfor flere ubesvarte spørsmål knyttet til retten til familieliv, som det ville vært hensiktsmessig at departementet tok stilling til. Det første er hvilke kriterier som må foreligge før det kan anses å være etablert en rett til familieliv i fosterhjemmet. Det andre er hvilke rettsvirkninger det skal ha at det etableres en rett til familieliv.

Etter Barneombudets syn er det gode grunner for at fosterforeldre bør få partsrettigheter der det konstateres en rett til familieliv etter EMK artikkel 8. For det første mener vi det fremstår underlig at alle fosterforeldre skal få en klagerett der barnet flytter, men ikke være part i en sak om tilbakeføring der det er etablert en rett til familieliv. I tillegg underbygges vårt synspunkt av en konkret sak fra Stavanger i fjor høst. I saken ble et barn på nesten 11 år tilbakeført sin far, etter å ha bodd 10 år i fosterhjemmet.⁶ Selv om fostermor utvilsomt hadde etablert en rett til familieliv, fikk hun ikke partsrettigheter i saken. I etterkant av avgjørelsen har fostermor tatt ut søksmål etter

---

⁵ Stang og Sandberg mfl., Barnevernsrett, 2023

⁶ BVHN-2021-318-FRO

barneloven med krav om foreldreansvar, fast bosted og subsidiært samvær etter EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102.⁷ Dette har både lagmannsrett og Høyesterett tillatt.

For Barneombudet fremstår det svært lite hensiktsmessig med et system hvor fosterforeldre ikke skal ha partsrettigheter i tilbakeføringssaken, men i stedet må ta ut søksmål etter barneloven etter at barnet eventuelt er tilbakeført. Dette kan ikke være til barnets beste. Det innebærer en stor tilleggsbelastning også for alle andre parter, og er i tillegg svært lite lønnsomt samfunnsøkonomisk.

6.3 Økonomiske rammevilkår for fosterforeldre

Barneombudet støtter en lovregulering av økonomiske rammevilkår for fosterforeldre. Dette har vi også anbefalt i vår rapport «Blod er ikke alltid tykkere enn vann». Vi viser til begrunnelsene våre for dette derfra.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om nivået på ytelsene bør framgå av veiledende satser i faglige anbefalinger eller om nivået bør reguleres i lov/forskrift.

Barneombudet mener at å regulere dette i lov/forskrift klart vil være å foretrekke, og mener at dette i langt større grad vil sikre forutsigbarhet og likebehandling. Vi erfarer at det er store variasjoner mellom kommuner i dag.

Barneombudet støtter forslaget om å innta i loven at barneverntjenesten jevnlig skal vurdere behov for frikjøp av fosterforeldre. Vi mener imidlertid det må konkretiseres hvilke kriterier/vurderinger som skal ligge til grunn for barneverntjenestens vurdering av frikjøp.

Barneombudet støtter at barneverntjenesten skal kompensere frikjøpte fosterforeldre for manglende opptjening av tjenestepensjon. Det er imidlertid viktig at det følger penger med fra staten til å kompensere for økte utgifter hos kommunen. Hvert fall må dette gjelde i en overgangsperiode.

6.4 Klagerett for fosterforeldre ved flyttevedtak

---

⁷ Se LG-2024-29700

Barneombudet har over tid ment at fosterforeldre bør få klagerett i flyttesaker. Selv om det også vil kunne være til barnets beste å flytte fra et fosterhjem, mener vi at rettssikkerheten vil bli bedre ivaretatt gjennom klagerett for fosterforeldre. Vi viser til vårt hørings svar på NOU 2023:7, hvor vi på side 29 viste til vår rapport om barn i fosterhjem:

«Barneombudet mener også at fosterforeldre må ha klagerett dersom barneverntjenesten bestemmer at barna skal flyttes fra fosterhjemmet. Dette må gjelde også selv om barna selv får en slik klagerett, jf. kapittel 8 i NOUen. I dag har fosterforeldre som et utgangspunkt kun uttalerett i slike saker, men kan etter en konkret vurdering gis klagerett. For mange barn og familier kan en flytting fra fosterhjemmet være like inngripende og livsendrende som et vedtak om omsorgsovertakelse. Barnas daglige omsorgspersoner bør i slike tilfeller ha mulighet til å påklage vedtaket. En klagerett vil føre til at barnevernsnemnda må vurdere om en flytting er til det beste for barnet, og dermed ivareta barnas rettsikkerhet bedre enn i dag.»

Vi er glade for at departementet har fulgt vår anbefaling på dette punkt. Vi vil legge til at vi har vært opptatt av at mange barn under offentlig omsorg må gjennom for mange rettslige prosesser. Vi ser at en klagerett for fosterforeldre også vil kunne bidra til ytterligere prosesser for barna, som kan være en belastning. Et vedtak om å flytte et barn ut av fosterhjemmet mener vi likevel vil innebære et så stort inngrep i barnets liv, og påvirke så mange av barns rettigheter etter barnekonvensjonen, at de daglige omsorgspersonene bør få anledning til å prøve vedtaket i Barnevernsnemnda.

6.5 Barneverntjenestens adgang til å stanse fastsatt samvær etter omsorgsovertakelse

Barneombudet støtter forslaget og departementets vurderinger og begrunnelser. Vi mener dette er et av de viktigste forslagene i høringsnotatet.

Barneombudet mener imidlertid at:

- *terskelen for når barneverntjenesten kan avbryte samvær bør settes til når det er sannsynlig at samvær vil være til skade for barnet*
- *at det bør lovfestes et tilleggsvilkår som gir barneverntjenesten mulighet til å stanse samvær, også i tilfeller hvor barnet er tydelig på at hen ikke ønsker samvær*

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

- *det bør presiseres at barnet kan be om at samvær stanses*

Vi vil presisere at veldig mange barn i fosterhjem opplever at samvær fungerer godt, og at dette er svært viktig for dem. Barn vi har snakket med som opplevde samvær som positivt, trakk særlig frem god medvirkning, samarbeid mellom fosterforeldre og foreldre og fleksibilitet som suksesskriterier. Barna som hadde negative erfaringer, beskrev ofte det motsatte. Det samme vises til i rapporten «Samvær i praksis» fra OsloMet, hvor fleksibilitet, gode forberedelser, oppfølging før og etter, inkluderende fosterforeldre, aksept for omsorgsovertakelsen fra foreldrene og stor grad av medvirkning pekes på som viktig for velfungerende samvær.⁸ Barns opplevelser og ønsker kan i tillegg endre seg over tid. Det er derfor viktig at samvær evalueres og justeres jevnlig. I rapporten anbefales det at «barneverntjenesten bør pålegges å evaluere samværene jevnlig og systematisk, og alle involverte må få anledning til å medvirke». Barneombudet støtter dette.

Tall fra Sentralenheten for barneverns- og helsenemnda viser at det fastsettes vesentlig mer samvær enn for bare 4-5 år siden.⁹ Samtidig er det etter hvert mye kunnskap som peker på at noen barn under offentlig omsorg har for mye samvær, og samvær som ikke er bra for dem. Dette er noe vi over tid har vært svært bekymret for. I årets fosterhjemsundersøkelse svarte eksempelvis 22,6 % av barna/ungdommene at de opplevde å ha blitt tvunget fysisk eller ved press til å gå på samvær de ikke ønsket. Samtidig hadde 27,4 % av fosterforeldrene opplevd at barneverntjenesten har bedt de om å fysisk tvinge barnet eller press overtale/spille på samvittighet, for å gjennomføre samvær med sine foreldre selv om barnet ikke ville dette.¹⁰ Dette sammenfaller i stor grad med våre egne funn i «Blod er ikke alltid tykkere enn vann».

I noen saker vil ikke samvær være bra for barna, og det er viktig at samvær kan begrenses og stoppes der det er behov for det. Spesielt gjelder dette i saker hvor barnets helse og utvikling vil ta skade av samvær med foreldrene. Hensynet til barnets beste kan også tilsi at samvær må begrenses ut fra situasjonen her og nå, selv om den langsiktige målsettingen er gjenforening. Det er i tillegg presisert i forarbeidene til ny barnevernslov at barn ikke skal tvinges til samvær. Til tross for dette fortalte enkelte av barna vi snakket med, at samværet både fortsatte og økte mot deres vilje.

---

⁸ <https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/802>

⁹ Se for eksempel NOU 2023:7

¹⁰ <https://www.fosterhjemsforening.no/wp-content/uploads/2024/05/Rapport-Fosterhjemsundersokelsen-2024-1.pdf>

Barneombudet mener derfor at kunnskapen på feltet samlet sett tilsier et stort behov for å gi barneverntjenesten en mulighet til å stanse samvær.

Departementet har foreslått at terskelen for barneverntjenestens adgang til å stanse samvær bør ligge på «vesentlig skade for barnet», slik det er for akuttvedtak. Barneombudet stiller spørsmål ved om dette er riktig terskel. Vi mener gode grunner taler for at departementet i stedet bør legge til grunn samme terskel som for midlertidig flytteforbud når barnet bor utenfor hjemmet med foreldrenes samtykke. I disse tilfellene er det tilstrekkelig at «det er sannsynlig at flytting vil være til skade for barnet». Å stanse et samvær er noe helt annet enn å flytte et barn gjennom et akuttvedtak. Et akuttvedtak innebærer en helt annen inngripen i barn og foreldres liv enn om samvær stanses. Barneombudet mener derfor at terskelen for å stanse samvær bør settes lavere enn ved akuttvedtak.

Behovet for et alternativt vilkår i loven for å ivareta barns rettigheter

Uavhengig av om departementet velger benytte «vesentlig skadelidende» eller «skade for barnet», mener Barneombudet det bør inntas et alternativt vilkår i loven som også hjemler stans av samvær.

Selv om det klart ligger innenfor barns medvirkningsrett å be om at samværet stanses eller reduseres, mener vi at dette ikke er tilstrekkelig til å ivareta barns rettigheter. Vi mener derfor bestemmelsen om stans av samvær bør inneholde et alternativt vilkår som gir barneverntjenesten mulighet til å stanse samvær også når barnet er tydelig på at hen ikke ønsker samvær.

Dette vilkåret skal følgelig ikke knyttes opp mot en hypotetisk vurdering av eventuell skadevirkning (som vil kunne være en svært krevende vurdering), men rett og slett om barnet ønsker å gjennomføre samvær. Det kan være svært mange grunner til at barn ikke ønsker å ha samvær (også i tilfeller hvor det ikke kan bevises at barnet tar skade), og vi mener en slik bestemmelse best vil sikre at ingen barn tvinges til samvær hen ikke ønsker. Foreldre tvinges ikke til å gjennomføre samvær, og det bør heller ikke barn.

Barneombudet mener en slik bestemmelse er viktig, og vil være nødvendig for å sikre barn i fosterhjem rett til medvirkning, selvbestemmelse, utvikling og personlige integritet, jf. Grl. 104 og

barnekonvensjonen artikkel 6 og 19. Et samvær barnet selv ikke ønsker vil, uansett grunn, trolig ikke være fruktbart for verken barn eller foreldre. Loven bør derfor i slike tilfeller heller legge til rette for at barneverntjenesten stopper opp og ser på hvordan samvær kan bli bedre for barnet. Som for eksempel i et tilfelle der barneverntjenesten har vurdert at barnet vil bli skadelidende av samvær, må barnevernstjenesten snarest følge opp med en begjæring til nemnda om endring av samværet, dersom det er behov for varig endring av samvær.

Barneombudet mener også at loven bør presisere at barn kan be om at samvær stanses for en viss tid, etter modell fra Danmark. I Børnets lov Kapitel 12 Samvær og kontakt § 103 fremgår det at

«barnet eller den unge kan anmode om, at samværet alene kan finne sted med tilstedeværelse af en støtteperson til barnet eller den unge, eller om at få suspenderet samværet med forældrene eller netværket i en periode på op til 8 uger».

Selv om vi er enige i at en slik rett allerede ligger i barnets medvirkning, mener vi dette vil være viktig for å synliggjøre barnets rettigheter som eget individ. Det må i slike tilfeller være nemnda som behandler spørsmålet om hvor lenge samvær skal stanses.

Barneombudets forslag til ny lovbestemmelse:

Ny § 7-7 Barnevernstjenestens adgang til å stanse fastsatt samvær:

Barneverntjenestens leder, lederens stedfortreder eller påtalemyndigheten kan treffe akuttvedtak om stans av samvær som er fastsatt av barneverns- og helsenemnda eller domstolen dersom det er fare for at barnet blir skadelidende dersom samværet gjennomføres. På samme vilkår kan barnevernstjenesten treffe akuttvedtak om tilsyn under samvær. Samvær kan også stanses dersom barnet er tydelig på at hen ikke ønsker samvær. Barnet kan be om at samvær stanses inntil 8 uker.

Dersom det er behov for videre stans av samvær, skal barnevernstjenesten snarest følge opp akuttvedtaket med en begjæring til barneverns- og helsenemnda om endring av samvær. Vedtaket om stans av samvær kan opprettholdes inntil nemnda har fattet nytt vedtak om samvær. Dersom

slik begjæring ikke foreligger innen to uker fra vedtakstidspunktet, fortsetter samværet som opprinnelig vedtatt av barneverns- og helsenemnda.

Etter at et akuttvedtak om stans av samvær er iverksatt, skal barnevernstjenesten fortløpende følge med på situasjonen og vurdere behovet for tiltaket.

Kapittel 7 - Tiltak for barn der målet om gjenforening anses oppgitt

7.2 Barnevernstjenestens plikt til å vurdere behovet for andre tiltak etter en omsorgsovertakelse for å gi barnet ro og stabilitet

Barneverntjenesten må fortløpende vurdere tiltak for barn under omsorg

Barneombudet støtter en lovfesting av at barneverntjenesten skal vurdere behovet for andre tiltak etter en omsorgsovertakelse for å gi barnet ro og stabilitet. Vi mener dette er et av de viktigste forslagene i høringsnotatet.

Barneombudet har pekt på at en del barn under offentlig omsorg kan vokse opp i en usikker midlertidighet, spesielt i fosterhjem. Barna har behov for en avklaring. Noen barn skal flytte tilbake til foreldrene, mens andre må få en mer permanent omsorgsbasis i fosterhjemmet.

I vår rapport «Blod er ikke alltid tykkere enn vann» beskrev både barn og fosterforeldre at midlertidigheten kunne være krevende. Flere barn fortalte at de ønsket å få en avklaring og mange ville bli boende hos fosterforeldrene. I Fosterhjemsundersøkelsen fra 2024 svarer 60,4 % av fosterforeldrene at det viktigste tiltaket myndighetene kan gjøre for å rekruttere flere fosterhjem er å sikre at barn ikke må leve i midlertidighet over mange år i et fosterhjem.

Vi mener derfor at en plikt til å vurdere behovet for andre tiltak etter en omsorgsovertakelse, for å gi barnet ro og stabilitet, vil kunne bidra til bedre oppfyllelse av barns rettigheter.

Bestemmelsen vil eksempelvis gi grunnlag for å vurdere:

- hvordan samvær fungerer og om det bør justeres
- om oppfølgingen av barnet er god nok

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

- om oppfølgingen av foreldrene er god nok
- om gjenforening av barn og foreldre kan skje
- om gjenforeningsmålsetningen bør oppgis

Vi mener en slik bestemmelse vil være spesielt viktig for de barna som opplever at de har for mye samvær, og de som tvinges til samvær mot sin vilje (se nærmere redegjørelse og begrunnelse i punkt 6.5). I tillegg vil bestemmelsen bidra til at barneverntjenesten foretar en forløpende vurdering av om gjenforeningsmålsetningen skal oppgis, eller om det skal jobbes for at barnet skal tilbake til foreldrene.

Samlet sett mener vi det derfor ikke er tvil om at en presisering i barnevernsloven § 8-3, slik departementet foreslår, vil ivareta barns rettigheter på en bedre måte enn i dag. Som nevnt mener vi imidlertid at det også bør lovfestes en treårsfrist som innebærer at gjenforening da skal vurderes.

Barnets beste må være førende for om det skal jobbes for gjenforening

I dag er utgangspunktet ved omsorgsovertakelser at det skal jobbes for gjenforening av barn og foreldre. Barneombudet mener dette er feil utgangspunkt, og mener utgangspunktet må være hva som er til barnets beste, jf. bvl. § 1-3. Barnets beste må være førende for om det skal jobbes for tilbakeføring, når dette arbeidet i tilfelle skal starte og hva innholdet av arbeidet skal være.¹¹ For noen barn vil det beste være at det ikke jobbes for gjenforening, mens det for andre barn bør starte gjenforeningsarbeid med en gang. For noen kan det være best at det skal jobbes for gjenforening, men at dette ikke bør skje før etter de har fått «landet» i et fosterhjem. Poenget er at dette må vurderes konkret for hvert enkelt barn.

Dersom det er til barnets beste at det **ikke** jobbes for gjenforening må dette bli resultatet. Sentrale momenter i en slik vurdering vil etter rettspraksis være om foreldrene er særlig uegnet, om tiltaket vil skade barnet eller om betydelig tid har gått siden omsorgsovertakelsen, slik at barnets behov for stabilitet veier tyngre enn hensynet til gjenforening.¹²

---

¹¹ Dette er også omtalt i vårt brev til Barne- og familiedepartementet «Barneombudets innspill til myndighetenes oppfølging av Høyesteretts avgjørelser om barnevern (HR-2020-661-S, HR-2020-662-S og HR-2020-663-S)», datert 12. juni 2020

¹² HR-2020-661-S

En opprettholdelse av gjenforeningsmålsetningen i saker hvor den egentlig skulle vært oppgitt, vil kunne ha uheldige følger for barnet. Eksempelvis at barnet utsettes for mer samvær enn hva som er til deres beste. Det er derfor viktig at nemnda, domstolen og barneverntjenesten gjør de vurderingene som er nødvendige for å avklare barnets fremtidige omsorgssituasjon. Å utsette en slik avgjørelse, selv der de fleste forhold tilsier at barnet ikke skal tilbakeføres, gjør at barnet utsettes for en vedvarende usikkerhet og belastning som ikke er til barnets beste.

Barneombudet mener derfor at nemnda, når de behandler spørsmålet om omsorgsovertakelse, også må vurdere om det vil være til barnets beste at gjenforeningsmålsetningen opprettholdes (se nytt forslag til nytt ledd i § 5-1 under punkt 7.3).

Videre mener vi det er uheldig at barnevernsloven § 8-3 innehar formuleringen «Dersom hensynet til barnet **ikke taler mot det**, skal barnevernstjenesten legge til rette for at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet, jf. § 5-7». Vi mener bestemmelsen heller bør formuleres som at «dersom hensynet til barnet **taler for det**, skal barneverntjenesten legge til rette for at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet». Slik sikrer man at det faktisk er barnets beste som er førende for avgjørelsen, og ikke en presumsjon om at utgangspunktet for alle barn bør være at det jobbes for gjenforening.

Barneombudets forslag til ny § 8-3:

Dersom hensynet til barnet taler for det, skal barnevernstjenesten legge til rette for at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet, jf. § 5-7. Barnevernstjenesten skal systematisk og regelmessig vurdere om det er nødvendig å endre tiltaket, herunder om det er grunnlag for å fremme sak om oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse eller fremme sak om andre tiltak for å gi barnet ro og stabilitet.

Når barn har bodd utenfor hjemmet etter vedtak om omsorgsovertakelse etter § 5-1 i tre år skal barneverntjenesten alltid vurdere om målet om gjenforening skal oppgis.

7.3 Nemndas vurdering av gjenforeningsmålet og strengere sperrefrist i saker der gjenforeningsmålet anses oppgitt

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Nemnda må vurdere gjenforeningsmålsetningen også når det treffes vedtak etter bvl. § 5-1

Barneombudet støtter at nemnda skal vurdere gjenforeningsmålsetningen. Vi mener imidlertid at nemnda bør ta stilling til gjenforeningsmålsetningen også når spørsmålet om omsorgsovertakelse behandles første gang.

Som nevnt over mener vi det ved omsorgsovertakelser alltid må gjøres en vurdering av om det skal jobbes for gjenforening av barn og foreldre. Dette må bero på barnets beste, jf. bvl. § 1-3. Det er nemnda som må foreta denne vurderingen.

Vi mener derfor at det i barnevernsloven § 5-1 bør presiseres at gjenforeningsmålsetningen skal vurderes når nemnda treffer vedtak om omsorgsovertakelse. Dette er spesielt viktig da kunnskap viser at både barnevernsnemnda og domstolen sjelden vurderer om gjenforeningsmålsetningen skal oppgis. Dette til tross for at foreldrene i mange saker har veldig svak omsorgsevne, betydelige hjelpetiltak er forsøkt og lite tyder på at foreldrenes omsorgsevner kan bedres.¹³

Barneombudet mener derfor departementet bør beholde forslaget til nytt annet ledd i § 5-7 annet ledd, men samtidig innta en tilsvarende formulering i § 5-1.

Vi vil legge til at dersom gjenforeningsmålet oppgis, skjerpes kravet til begrunnelsen. Blant annet må myndighetene vise at de har ivaretatt sin plikt til å legge til rette for gjenforening, og få frem hvorfor tilbakeføring ikke lenger er i tråd med barnets interesser. Dette kan gjøres på ethvert tidspunkt av saken, men kravet til begrunnelse er naturlig nok strengere dersom formålet om gjenforening oppgis på et tidlig stadium.

Plikt til å vurdere gjenforeningsmålsetningen i sak om tilbakeføring og etter en viss tid

*Barneombudet støtter at nemnda skal vurdere spørsmålet om gjenforening ved tilbakeføringssaker. I motsetning til departementet mener vi imidlertid at det også bør lovfestes at barneverntjenesten må be nemnda vurdere gjenforeningsmålsetningen etter en viss tid. Vi mener dette er viktig for å sikre at gjenforeningsmålsetningen etter en tid faktisk blir vurdert **for alle barn**.*

---

¹³ <https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/753>

Barneombudet mener det er viktig at gjenforeningsmålsetningen vurderes i saker om tilbakeføring etter § 5-7. Selv om vi også mener gjenforeningsmålsetningen skal vurderes når omsorgsovertakelsen behandles i nemnda, vil barnet ved tilbakeføringsaker ha bodd en tid i fosterhjemmet. Det er da naturlig at det på nytt vurderes om gjenforeningsmålsetningen fremdeles skal opprettholdes.

Barneombudet mener imidlertid ikke det kan være slik at gjenforeningsmålsetningen kun vurderes i tilbakeføringsaker. Dette vil innebære en forutsetning om at foreldrene anlegger sak for å få spørsmålet om gjenforening vurdert, og dermed en forskjellsbehandling av barn som har foreldre som anlegger slik sak, og de som har foreldre som ikke går til sak. Vi viser til barnekonvensjonens artikkel 2 som innebærer at rettighetene til alle barn må respekteres uten urimelig eller usaklig forskjellsbehandling.

For å sikre at alle barn i fosterhjem etter hvert får vurdert om gjenforeningsmålsetningen skal oppgis, mener vi det må lovfestes *at barneverntjenesten på eget initiativ skal be nemnda vurdere gjenforeningsmålsetningen etter en viss tid.* Vi er uenig med departementet i at en regel om at gjenforeningsmålsetningen skal vurderes etter en gitt tid vil føre til for lite fleksibilitet. Dette vil derimot sikre at alle barn i fosterhjem vil få en vurdering. En tidsfrist utelukker heller ikke at gjenforeningsmålsetningen også vurderes tidligere (både ved førstegangsbehandling i nemnda og fortløpende av barneverntjenesten).

Barneombudet mener derfor det bør lovfestes en plikt for barneverntjenesten å be nemnda ta stilling til om det fremdeles skal jobbes for gjenforening etter en viss tid.

Hjemmel i loven til å treffe vedtak om kun oppgivelse av gjenforeningsmålsetningen?

Barneombudet mener det må være en mulighet for barneverntjenesten å gå til nemnda med kun påstand om at gjenforeningsmålsetningen skal oppgis. I en del tilfeller vil det være til barnets beste at gjenforeningsmålsetningen oppgis, og at barnet får en langvarig plassering i fosterhjem, uten at foreldreansvar fratras eller at adopsjon gjennomføres. Også for foreldrene og fosterhjem vil dette av ulike grunner være å foretrekke i mange saker. Dette må også kunne bli utfallet av en sak hvor foreldre ikke får medhold i et tilbakeføringskrav.

Dersom departementet mener det etter dagens regelverk ikke er mulig for nemnda å treffe vedtak kun om at gjenforeningsmålsetningen oppgis, mener vi det bør lovfestes en hjemmel til dette i barnevernsloven.

Endringer i reglene om sperrefrist – behov for lengre sperrefrist også der gjenforeningsmålsetningen ikke er oppgitt

Barneombudet støtter forslaget om at terskelen heves for å fremme ny sak om tilbakeføring dersom gjenforeningsmålsetningen oppgis. Vi støtter også at det skal være en strengere sperrefrist hvis det er vedtatt at det foreligger sterke og spesielle grunner for at samværet skal begrenses sterkt eller bortfalle.

Barneombudet mener imidlertid at det også er behov for en lengre sperrefrist for saker om tilbakeføring, også der gjenforeningsmålsetningen ikke er oppgitt. Vi mener at denne bør heves fra ett til to år.

Vi er uenig med departementet i at «en så lang sperrefrist kan låse saken i et uheldig spor». Dette fordi barneverntjenesten i slike saker uansett vil ha en plikt til å jobbe for gjenforening og vurdere tiltak som gjenforening fortløpende. Barneverntjenesten vil også i alle tilfeller måtte ha en mulighet til å be nemnda om at et barn skal gjenforenes, også før utløpet av sperrefristen. Etter vårt syn vil en mulighet til å ta opp spørsmålet om gjenforening etter ett år kun bidra til forstyrrelser for alle parter. I tillegg mener vi en lengre sperrefrist vil sørge for mer ro, stabilitet og forutsigbarhet for barna, og på denne måten bedre ivareta barnets rett til utvikling, jf. Grl § 104 og barnekonvensjonen artikkel 6.

Vi vil i denne forbindelse også vise til vår rapport «Blod er ikke alltid tykkere enn vann» hvor vi fremhever:

«En lengre sperrefrist vil i tillegg frigjøre kapasitet hos barneverntjenesten som kan brukes til å følge opp barn og foreldre. Samtidig vil foreldrene kunne fokusere på å ta imot veiledningstiltak og bygge relasjon til barna, i stedet for å fokusere på rettslige prosesser. En lengre sperrefrist i saker der målet fremdeles er gjenforening med foreldrene, krever at barneverntjenesten fortløpende vurderer muligheten for gjenforening og jobber for at foreldrene settes i stand til å

ha omsorgen for barna. Ved en endring av sperrefristen bør derfor barnevernsloven presisere at barneverntjenesten uavhengig av sperrefristen kan fremme sak om gjenforening dersom de vurderer at dette er til barnets beste.»

Etter vårt syn vil barn og foreldre få bedre mulighet til å jobbe målrettet med det som kreves for at gjenforening skal bli mulig, uten å samtidig fokusere på en løpende prosess i nemnda og for domstolene. En lengre sperrefrist, også i saker hvor gjenforeningsformålet ikke er oppgitt, vil derfor sørge for mer ro og stabilitet for barna, og dermed bedre ivareta retten til utvikling.

7.4 Vedtak om overføring av foreldreansvar

Barneombudet har lenge ment at flere barn i fosterhjem må få en avklaring på hvor de skal vokse opp. Ved innføring av departementets forslag kan dette etter vårt syn bedre ivaretas på tre ulike måter.

1. Tilfeller hvor gjenforeningsmålsetningen oppgis, uten at foreldreansvar overføres eller at barnet adopteres. I disse tilfellene vil det opereres med strengere sperrefristregler, slik at barnet trolig sikres større grad av ro og stabilitet. Samtidig vil barneverntjenesten fremdeles følge opp familien som en fosterfamilie, og de vil fremdeles få dekket utgifter og eventuelt frikjøp.
2. Foreldreansvaret overføres fosterforeldre. I slike tilfeller vil barneverntjenesten etter hvert trekke seg helt ut. Barnets foreldre vil beholde kompetansen til å foreta navneendring og samtykke til adopsjon.
3. Adopsjon. I slike tilfeller kuttet alle juridiske bånd mellom barn og foreldre. Man vil imidlertid fremdeles kunne ha mulighet til å få fastsatt noe samvær.

Barneombudet mener det vil være hensiktsmessig at barnevernsloven gir mulighet for ulike måter å sikre at barnet får stabilitet og ro. Vi støtter derfor at det opprettes en mulighet til å overføre foreldreansvaret til fosterforeldrene. Vi mener imidlertid at det ikke er nok med oppfølging fra barneverntjenesten i kun ett år, og at fosterforeldre som ønsker oppfølging lengre må få dette.

Som nevnt i punkt 7.3 mener vi det må lovfestes en plikt for barneverntjenesten til å vurdere om gjenforeningsmålsetningen skal oppgis når barnet har bodd i fosterhjem en viss tid. *Barneombudet mener at fristen bør settes til to eller tre år.* En plikt til å vurdere gjenforeningsmålsetningen må kombineres med en plikt til å vurdere om foreldreansvaret skal overføres til fosterforeldrene eller om barnet bør adopteres. Adopsjon etter barnevernsloven er i dag et lite brukt tiltak, og i 2021 var det kun 21 barn som ble adoptert etter barnevernsloven.¹⁴ Dette til tross for at forskning viser at adopsjon fører til bedre levevilkår for barnevernsbarn når de er voksne, sammenlignet med barn som vokser opp i fosterhjem.¹⁵ Flere barn vi snakket med i vårt rapport «Blod er ikke alltid tykkere enn vann», fortalte at de ønsket å bli adoptert av fosterforeldrene.

Barnets beste må være førende i vurderingen av om gjenforeningsmålsetningen skal oppgis, om fosterhjems plasseringen skal bli en langvarig plassering uten overføring av foreldreansvar, om foreldreansvar skal overføres eller om barnet skal adopteres. Barnets egen mening vil være en sentral del av denne vurderingen. Vi er enige med departementet at barn over 12 år må samtykke til overføring av foreldreansvar, og mener dette også må gjelde ved adopsjon. Det er imidlertid viktig at også yngre barn får uttale seg og at deres mening tillegges tilstrekkelig vekt etter alder og modenhet.

Departementet foreslår at barnevernstjenesten skal gi barnet og foreldrene oppfølging i inntil ett år etter en overføring av foreldreansvar. Barneombudet mener dette er for kort tid. Vi anbefaler at barneverntjenesten skal kunne følge opp familien så lenge barnets behov tilsier.

Kapittel 8 - Barnevernsinstitusjoner - rettigheter og bruk av tvang

Kapittelet inneholder en god og nyttig gjennomgang av de menneskerettslige rammene. Det er bra at også barnets rett til omsorg og beskyttelse er omfattet i fremstillingen, og at barns rett til omsorg og beskyttelse gjelder både mot skader fra andre og plikt til å hindre at barnet utsetter seg selv for fare eller skade.

Vi savner imidlertid at høringsnotatet beskriver hvilke krav menneskerettighetene setter til effektiv kontroll med bruk av tvang, gjennom dokumentasjon av vurderingene som er gjort, saksbehandling,

---

¹⁴ NOU 2023:7

¹⁵ Helland og Skivenes, 2019

klagemuligheter og tilsyn. Disse rettssikkerhetsgarantiene for barnet beskrives kun i det norske regelverket. Dette gjør det vanskelig for høringsinstansene å vite om det norske kontrollsystemet ivaretar de krav menneskerettighetene setter til effektiv kontroll med bruk av tvang.

Barneombudet hadde ønsket at departementet i større grad beskrev det som finnes av kunnskap om hvilke konsekvenser bruk av tvang kan ha for barn. Unntaket er digital beskyttelse der kunnskapen om konsekvensene er grundig omtalt. Det er særlig viktig å beskrive hvilken virkning bruk av fysisk makt overfor barn kan ha på kortere og lengre sikt. Etter det Barneombudet kjenner til finnes det lite forskning på dette, noe vi ber departementet se nærmere på. Det ville også vært nyttig om høringsnotatet i større grad beskrev hvilke konsekvenser andre begrensninger, både for mye grenser og for lite grenser, kan ha for barn. Kunnskap om konsekvenser er helt sentralt for å kunne vurdere hvilke løsninger som vil være til barnets beste.

Barneombudet er positive til at samlebetegnelsen tvang deles opp i begrensninger, inngrep og fysisk makt. Dette vil markere at det er forskjell på ulike typer tvangsbruk, og at terskelen kan være ulik. Det er særlig viktig at fysisk makt er en egen kategori, med strenge krav til vurdering av om fysisk makt faktisk er nødvendig og forholdsmessig overfor barnet.

8.4.2 Forsvarlig omsorg og beskyttelse

Barneombudet støtter i all hovedsak departementets forslag i kapittel 8. Vi ønsker imidlertid å kommentere departementets fremstilling under 8.4.2.2. Departementets beskrivelse kan gi inntrykk av at barn på generelt grunnlag ikke har noen rett til selvbestemmelse. Dette er uheldig.

Departementet skriver:

«Det kan etter departementets vurdering ikke utledes en rett til selvbestemmelse for barn, verken av menneskerettighetene eller Grunnloven. Departementet deler Havres vurdering av at BK artikkel 12 og Grunnloven § 104 må tolkes dit hen at barn har en rett til å medvirke i tråd med alder og modenhet, men ikke en rett til å bestemme selv. En slik forståelse er også i tråd med barneloven, hvor det fremgår at foreldrene bestemmer, samtidig som barnet i tråd med alder og modenhet skal gis mer selvbestemmelse.»

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Menneskerettighetene og Grunnloven gir alle individer rett til selvbestemmelse. Det følger av reglene om vern av personlig integritet, se for eksempel Grunnloven § 102 annet ledd. Retten til selvbestemmelse og personlig autonomi følger også av EMK, SP og ikke minst CRPD.¹⁶ Disse reglene gjelder også for barn. Barns rett til vern om sin personlige integritet er dessuten også tatt inn i Grunnloven § 104.

Barnekonvensjonen gir ikke barn noen uttrykkelig rett til selvbestemmelse, men det har blitt vanlig å innfortolke noen grad av dette i retten til privatliv og retten til identitet (og retten til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet). Artikkel 12 var trolig ment som en kompensasjon for at barn ikke har full selvbestemmelse, men kan ikke brukes som argument mot at barn har en viss grad av selvbestemmelse etter alder og modenhet, slik artikkel 5 legger opp til. Barneloven § 33 slår dessuten fast at foreldrene skal «gje barnet stendig større sjølvråderett med alderen og frem til det fyller 18 år».

Barnets selvbestemmelse og autonomi begrenses av foreldreansvaret og foreldrenes rett til omsorg, beskyttelse og veiledning. Barnets autonomi må balanseres opp mot retten til beskyttelse, slik at man i de ulike spørsmålene og for ulik alder og grad av modenhet kan finne den riktige balansen.¹⁷

Forholdet mellom selvbestemmelse/autonomi og beskyttelse er et grunnleggende tema i barneretten. Det er derfor viktig at fremstillingen ikke gir grunnlag for misforståelser. Å gå bort fra utgangspunktet om autonomi slik høringsnotatet legger opp til, kan føre til en svekkelse av barns rettigheter, inkludert retten til medvirkning og retten til beskyttelse. Departementet bør etter vårt syn revurdere prinsipielt hvilken plass man ønsker at barnets autonomi skal ha i barnevernsloven kap. 10 spesielt, og i barnevernsloven generelt.

Barneombudet ønsker også å gjøre oppmerksom på endringer i politiloven § 6. Politiets adgang til bruk av makt og § 6 omtales på s. 207. Det kan være nyttig informasjon for høringsinstansene at politiloven § 6 er vedtatt endret med et tillegg om å ivareta barnets beste. Denne lyder nå: «Når tjenestehandlingen berører eller skjer overfor eller i nærvær av barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn». Endringen ble vedtatt 14. mai 2024, men ikke trådt i kraft pr. 4 juni 2024.

---

¹⁶ NOU 2020: 14 Ny barnelov, punkt 17.2.5

¹⁷ Se nærmere om forholdet mellom barns rett til vern av personlig integritet, foreldreansvar og selvråderett i Høstmælingen, Kjørholt og Sandberg (2020) s. 152

Utover dette vil vi vise til at departementets fremstilling bygger på en god samlet vurdering av bruken av makt overfor barn og i hvilken grad dette utgjør inngrep i personlig autonomi og integritet.

Barneombudet støtter at det gjøres endringer slik at myndighetsutøvelse blir mer i tråd med hva som ligger i foreldreansvaret. Vi er positive til at bruk av fysisk makt blir skilt ut og ansett som særlig inngripende, med de rettssikkerhetsgarantier dette innebærer.

Vi vil samtidig peke på at bruk av tvang mot barn er inngripende, og praksis må følges nøye. Barneombudet mener innføring av nye regler må følges nøye, og ber departementet sikre følgeforskning og evaluering. I dette arbeidet må barn og unge med egne erfaringer med det nye regelverket være en sentral kilde til informasjon.

Kapittel 10 - Alternative tiltak utenfor hjemmet

Barneombudet støtter at det er behov for å utvide tiltaksviften for barn som av ulike årsaker ikke kan bo hjemme, og støtter også intensjonen om at tiltaket skal være i nærheten av der barnet bor.

Vi ber om at følgende tydeliggjøres:

Barneombudet mener at tilbudet må ta utgangspunkt i hvilket behov som skal dekkes og hva innholdet i tiltaket skal være. Behovene til barna eller ungdommene som skal bo på tiltaket, vil blant annet ha betydning for hvilken kompetanse personellet ved botiltaket må ha. Departementet vurderer at det finnes en «gråson» mellom fosterhjem og dagens barnevernsinstitusjoner. Departementet skriver at botiltaket primært bør brukes for ungdom over 15 år, som ønsker og samtykker til tiltaket, men hvor forholdene ikke ligger til rette for fosterhjem og hvor ungdommen ikke har de mest omfattende oppfølgingsbehovene. Samtidig må barnet eller ungdommen ha et særlig behov for hjelp for å oppfylle vilkårene for hjelpetiltak, noe som innebærer at hjelpebehovet må være større enn det som er vanlig for de fleste andre barn. Det fremstår uklart hvilke behov departementet legger til grunn at barna som skal bruke tiltaket har, og vi ber om at det tydeliggjøres.

Det er påvist store variasjoner i kommuners størrelse, kompetanse og økonomi, noe som kan medføre risiko for uønsket variasjon i tilbudets kvalitet. Det kan også medføre en risiko for at tiltaket brukes ut fra økonomiske incentiver. *Vi støtter departementets vurdering om at det bør stilles krav om regelmessig stedlig tilsyn, og mener at departementet bør utarbeide forslag til ny forskrift dersom bestemmelsene om botiltak med heldøgns bemanning vedtas.* Vi mener det er spesielt viktig å sikre at tiltaket kun brukes fordi det er til barnets beste, og ikke for eksempel fordi tiltaket er billigere enn en institusjonsplass.

Departementet vil vurdere om og hvordan et nytt botiltak med heldøgns bemanning kan innrettes for å kunne benyttes som et tiltak etter en omsorgsovertakelse. *Barneombudet støtter at det er behov for å en utvidet tiltaksvifte.* Vi mener også at kompetansen på et slikt omsorgstiltak må være den samme som for barnevernsinstitusjoner, og støtter ikke at det skal være et krav om at fosterhjem eller institusjon skal være forsøkt. Mange barn under barnevernets omsorg må flytte flere ganger, og vi mener det ikke kan settes som krav at barnet må bytte omsorgsbasis for å få tilbud om et tiltak fra barnevernstjenesten.

Kapittel 11 - Krav til kompetanse og veiledning i barnevernet

Oppgaver som bør omfattes av kompetansekravet

Departementet foreslår å endre kompetansekravet ved at oppgaven med å iverksette og følge opp tiltak tas ut av de oppgavene som skal omfattes av kompetansekravet. Dette vil gjelde ulike former for råd og veiledning av familier og fosterhjem og den praktiske gjennomføringen av ulike frivillige hjelpetiltak for barn som bor hjemme.

Barneombudet støtter ikke departementets forslag.

Oppgaven som foreslås tatt ut omfatter iverksettelse og oppfølging av vedtak som er fattet av barnevernstjenesten og nemnda. Dette er en oppgave som krever komplekse analyser på tvers av fagområder og er en del av kjerneoppgavene til barneverntjenesten. Barneombudet har lenge vært bekymret for kompetansen i barnevernet. Mangler ved barnevernstjenestens oppfølging av barn og

foreldre har blitt vist til som en kilde til svikt i barnevernet.¹⁸ Hvis det er oppgaver departementet mener ikke vil kreve komplekse og grundige analyser, så bør nettopp disse oppgavene konkretiseres og tas ut av kompetansekravet.

Innspill på om masterkravet bør oppheves i sin helhet

Barneombudet har lenge vært bekymret for kompetansen i barnevernet. *Vi støtter derfor ikke at masterkravet oppheves i sin helhet.* Det er etter vårt syn avgjørende at masterkravet beholdes for å styrke kompetansen i tjenesten.

I rapporten vår fra 2020 «De tror vi er shitkids» ble det vist til flere problemstillinger knyttet til kompetanse i barnevernet. Det kom blant annet frem at det var stor variasjon i hvordan informasjon blir systematisert og analysert i kommunal barneverntjeneste, og at det i mange tilfeller mangler en grundig vurdering av barnas behov og hvilken hjelp barna trenger. Alle barn har krav på forsvarlige tjenester fra barnevernet. Barnevernfaget er sammensatt og utfordrende, og ansatte må foreta grundige og komplekse analyser på tvers av fagområder. For å sikre barns rettssikkerhet, mener vi det må stilles kompetansekrav til barnevernstjenestens personell i barnevernsloven § 15-6. Vi mener det er et viktig virkemiddel for å sikre at barnevernstjenestene driver forsvarlig, og gjennomfører oppgavene som de ansvarlige for. Utfordringene som departementet viser til, mener vi må løses på en annen måte enn å oppheve kompetansekravet.

Kompetansekrav i barnevernsinstitusjon m.m.

Barneombudet støtter departementets forslag til at institusjonen kan ansette personell som har opparbeidet seg minst tre års dokumentert erfaring fra en barnevernsinstitusjon, men vil fremheve at en økt mulighet for å ansette personer uten formell kompetanse ikke må uthule kompetansekrav hos de ansatte. Barneombudet støtter ikke at tre års dokumentert arbeidserfaring fra andre sammenliknbare omsorgstiltak. Vi mener at kompetansen fra sammenliknbare omsorgstiltak vil

---

¹⁸ Se for eksempel MENON-PUBLIKASJON NR. 112/2019 «Oppfølging av fosterhjem og fosterbarn, Riksrevisjonens undersøkning av om statlege barnevernsmyndigheter sikrar det beste for barn i barnevernsinstitusjonar Dokument 3:7 (2019–2020), «Blod er ikke alltid tykkere enn vann» og «De tror vi er Shitkids»

være en utvidelse av dagens ordning, og medføre en risiko for at ansatte ikke har opparbeidet seg den nødvendige kompetansen for å jobbe på en barnevernsinstitusjon.

Barneombudet støtter departementet forslag om at barnevernsinstitusjoner kan ansette studenter under relevant utdanning.

Kapittel 12 - Beslutningsgrunnlag og saksbehandlingsregler

12.2 Ny modell for undersøkelsen

Barneombudet støttet Barnevernsutvalgets forslag til modell for barnevernstjenestens undersøkelse av bekymringsmeldinger. Det er i dag alt for stor variasjon i kvaliteten på barnevernstjenestenes undersøkelser. *Vi støtter derfor at Bufdir gis i oppdrag å utarbeide faglige anbefalinger og faglige kriterier.*

Barneombudet mener ikke det er behov for en avklaringsfrist i loven. Vi mener dette blant annet kan føre til høy risiko for at saken blir henlagt før undersøkelsen er gjennomført.

Avsluttende tilleggskommentarer fra Barneombudet - sentrale utfordringer på feltet

Barneombudet ønsker avslutningsvis å oppsummere noen av de største utfordringene på feltet som vi har vært spesielt opptatt av. Vi mener dette er viktig for departementet å ha med seg i det videre arbeidet.

1. Rettighetene til barn under offentlig omsorg er ikke godt nok ivaretatt

Kvalitetsreformen handler i stor grad om barn som flyttes ut av hjemmet. Dette er en gruppe Barneombudet har hatt stor oppmerksomhet på de senere år. Vi har over tid pekt på at barn i fosterhjem og på institusjon i mange tilfeller ikke får god nok hjelp og oppfølging.

Barn som må flytte under offentlig omsorg har ofte sammensatte og komplekse behov. Mange har fått dårligere oppfølging enn andre barn når det gjelder mat, hygiene, tannhelse, somatiske helseundersøkelser og oppfølging etter eventuelle skader. Mange sliter i tillegg med å mestre skole,

og det er stor forekomst av både somatiske og psykiske helsevansker.¹⁹ To store forskningsprosjekt har avdekket at barn i fosterhjem og på institusjon har høy forekomst av psykiske lidelser som de ikke får hjelp til å håndtere.²⁰ Det er i tillegg grundig dokumentert at mange barn under offentlig må flytte alt for mange ganger, ikke får god nok oppfølging for utfordringer knyttet til rus og at mange sliter med å fullføre skole.

Tverrfaglig helsekartlegging

Når et barn flyttes ut av hjemmet har barnevernstjenesten plikt til å oppfylle barnets rett til god omsorg, utvikling og beskyttelse. For å kunne ivareta dette er de avhengig av kunnskap om barnets helsetilstand og fungering, i tillegg til andre behov, for å kunne gi forsvarlig omsorg. Til tross for at de barna det her gjelder tilhører en høyrisikogruppe for alvorlige helseplager, avdekkes ofte ikke helseplagene før det har gått lang tid, og problemene har forverret seg vesentlig.

Vi har derfor vært spesielt opptatt av at myndighetene må sikre at alle barn som tas under offentlig omsorg gjennomfører en tverrfaglig helsekartlegging, slik at man har mest mulig kunnskap om barnas behov, helse og fungering. Dette både for å sikre at barnet best mulig omsorg i ny omsorgsbasis, og for at barnet følges opp av de hjelpetjenestene hen har behov for.

Utrullingen av dette tilbudet står imidlertid i fare for å stanse opp. Hovedsakelig på grunn av utfordringer med å rekruttere helsepersonell (psykologer og leger). Helsekartleggingen er i dag organisert i det statlige barnevernet. Dette til tross for at både et regjeringsoppnevnt utvalg,ⁱ Barne- og ungdomsdirektoratet og Helsedirektoratet har anbefalt at den bør organiseres i helsesektoren. Regjeringens nye strategi for barnevernsinstitusjoner sier at kartleggingen skal flyttes til helsesektoren.ⁱⁱ Barneombudet mener dette er avgjørende for å sikre barnas rett til god alternativ omsorg (art. 20), helsehjelp (art. 24) og rehabilitering (art. 29) Det er derfor viktig at det nå blir progresjon i arbeidet med å flytte kartleggingen over i helsesektoren.

---

¹⁹ Se blant annet Nordlandsforskning rapport nr. 6/2015, Clifford, G. m.fl., «Minst hjelp til dem som trenger det mest?»

²⁰ NTNU 2015, Kayed m.fl., «Psykisk helse hos barn og unge i barnevernsinstitusjoner»

²¹ Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health volume 7, Article number: 39 2013, "Mental disorders in foster children: a study of prevalence, comorbidity and risk factors"

Kombinert med at ansvaret for kartleggingen flyttes til helsesektoren, mener vi det også må lovfestes en plikt for helse- og omsorgstjenestene til å bidra til gjennomføring av kartleggingen. Dette for å sikre at helsesektoren faktisk bevilger personer og ressurser til kartleggingsteamene.

Styrke barnas rettigheter

Barneombudet har pekt på at rettighetene til barn under offentlig omsorg må styrkes. I våre rapporter «Blod er ikke alltid tykkere enn vann» og «De tror vi er Shitkids» har vi en rekke anbefalinger til myndighetene vi mener vil bidra til dette.

Dette handler blant annet om å:

- Styrke barns prosessuelle rettigheter
- Fastsette samvær til barnets beste
- Gi barn en avklaring på hvor de skal vokse opp
- Gi fosterforeldre bedre muligheter til å ivareta barna
- Sørge for at barn under offentlig omsorg får god nok helsehjelp

2. Fosterhjemsomsorgen må styrkes

Det er også en stor mangel på fosterhjem og institusjonsplasser. Ved årsskiftet 2023-2024 ventet over 200 barn på fosterhjem. Uten et tilstrekkelig antall fosterhjem vil ikke staten klare å ivareta sin plikt til å gi barn som må flyttes ut av hjemmet, et alternativt omsorgstilbud etter barnekonvensjonen artikkel 20. Vi ser med stor alvorlighet på resultatene fra årets Fosterhjemsundersøkelse hvor kun 25 % av de spurte fosterforeldrene svarer at de kunne tenke seg å være fosterhjem igjen og bare 34,5 % ville anbefalt andre å bli fosterforeldre.²²

Konsekvensene av å ha for få fosterhjem kan bli alvorlige for mange barn fremover. Det er etter vårt syn avgjørende at rammene rundt fosterhjem styrkes både rettslig, strukturelt og økonomisk, slik at fosterforeldre settes i stand til å gi barna den omsorgen de har behov for og fortjener.

---

²² <https://www.fosterhjemsforening.no/wp-content/uploads/2024/05/Rapport-Fosterhjemsundersokelsen-2024-1.pdf>

3. Det er et stort behov for flere institusjonsplasser og et bredere og mer fleksibelt institusjonstilbud

Siden 2022 har det vært en markant økning i etterspørsler etter institusjonsplasser, særlig etter akutt plasser, rusplasser og plasser til barn med store og sammensatte behov. Selv om kapasiteten i tilbudet er økt, er det fremdeles mange brudd på Bufetats bistandsplikt. Dette har ført til at barn ikke har fått tiltak de har krav på utenfor hjemmet. Konsekvensene kan være svært alvorlige for barna og ungdommene dette gjelder.

Barneombudet har pekt på at dagens finansieringsmodell skaper liten forutsigbarhet og i for stor grad defineres ut ifra årlige budsjetter, ikke barnas behov. Vi er derfor glade for at det skal igangsettes en områdegjennomgang av institusjonsfeltet. Formålet med områdegjennomgangen er «å bidra til effektiv ressursbruk og begrense utgiftsveksten, samtidig som barnevernslovens formål ivaretas og det gis et tjenestetilbud som ivaretar behovene hos barn i barnevernet og som er i tråd med faglige standarder og kvalitetskrav».²³ Det er viktig at områdegjennomgangen ses i sammenheng med øvrige forslag og endringer på institusjonsfeltet.

Det har den siste tiden vært et stort fokus på barn under 15 år som begår kriminelle handlinger. Forslag fra flere politiske partier har vært å opprette nye institusjoner, men mulighet til å låse dørene i langt større grad. Dette mener Barneombudet vil være å gå baklengs inn i fremtiden.

Det er en relativt liten gruppe barn og unge som begår mye kriminalitet, og som utgjør en fare for seg selv og andre. Barnevernsinstitusjonsutvalget anslår at mellom 10 til 20 ungdommer som har opphold på institusjon i dag ikke kan ivaretas innenfor barnevernslovens formål og rammer. Samtidig viser nye tall fra politiet at økningen i kriminalitet er størst blant barn under den kriminelle lavalder.²⁴ En svakhet ved Barnevernsinstitusjonsutvalget utredning er at det ikke fremmes forslag for denne målgruppen.

---

²³ <https://www.mercell.com/nb-no/anbud/219304944/233041---omraadegjennomgang-av-institusjonsbarnevernet-anbud.aspx>

²⁴ <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2024/01/31/bekymringsfull-utvikling-innen-ungdomskriminalitet/>

Hvordan tilbudet til denne gruppen barn bør ses ut mener vi bør utredes nærmere. Det er imidlertid etter vårt syn en forutsetning at et tilbud til denne gruppen barn organiseres i barnevernet. Det er naturlig at departementet ser dette i sammenheng med resten av forslagene fra institusjonsutvalget. Det er også viktig at det bygges videre på den strategien for institusjonsbarnevernet som regjeringen nettopp har lagt frem. Vi stiller eksempelvis spørsmål om den foreslåtte nye institusjonsmodellen omsorg- og utviklingsstøtte+ kan være et egnet tilbud til disse barna.

4. Flere sektorer må ta ansvar for å sikre barnas rettigheter

Flere av barna som er under offentlig omsorg har behov for en annen type hjelp enn de får i dag – både fra helse-, utdannings- og justissektoren. Barneombudet har vært spesielt opptatt av at helsetjenestene i større grad må forpliktes til å levere sine tjenester inn, både for å kartlegge barnas behov og gi oppfølging slik at hjelpen best mulig kan tilpasses barnas behov og livssituasjon.

Det er også flere barn under barnevernets omsorg som burde fått hjelp av andre sektorer, men som ender opp i barnevernet som en konsekvens av mangel på andre tilbud. Dette gjelder spesielt barn som burde fått et tilbud i psykisk helsevern, men også noen barn som skulle hatt et tilbud gjennom rusomsorgen, habiliteringstjenesten eller andre kommunale tjenester. Barn med komplekse utfordringer og stort behov for psykisk helsehjelp blir i noen tilfeller overlatt til barnevernet som har bistandsplikt, fremfor å bli ivaretatt i et psykisk helsevern som er tilpasset målgruppens behov. For at disse barna skal få det tilbudet de har krav på må myndighetene sørge for at det er et tilstrekkelig tilbud tilgjengelig som kan ivareta det enkelte barns behov.

Selv om staten har valgt å organisere tjenester for barn og unge i ulike sektorer og på ulikt forvaltningsnivå, er det likevel staten som har det overordnede ansvaret for å sikre at barn får ivaretatt sine rettigheter etter Grunnloven, Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) og FNs barnekonvensjon (barnekonvensjonen). Når FNs barnekomité eller Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) skal vurdere om staten overholder sine forpliktelser etter konvensjonene, er det uten betydning hvordan Norge har valgt å organisere tjenestene. Det avgjørende er om Norge samlet sett ivaretar barnas rettigheter.

5. For store variasjoner mellom kommuner

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Forskning og statistikk viser en stor og uønsket variasjon mellom barneverntjenestene.²⁵

Barneombudet er bekymret for denne variasjonen, da det kan føre til at barns rettigheter ikke ivaretas godt nok over hele landet. Det samme ble trukket frem i NOU 2023:7, hvor det blant annet ble vist til at barnevernsloven inneholder få spesifikke krav til hva som er en forsvarlig barnevernstjeneste. Det ble vist til at dette åpner for unødvendig variasjon mellom tjenestene. Utvalget mente derfor at forsvarlighetskravet i barnevernsloven bør operasjonaliseres når det gjelder krav til tjenesten og tilbudet som skal gis. Utvalget viste blant annet til at det er behov for en ny forskrift som presiserer forventningene til hvilke hjelpetiltak barnevernstjenestene bør kunne tilby. Barneombudet har støttet dette.

Barneombudet har over tid ment at det må stilles krav i barnevernsloven til blant annet antall ansatte, hjelpetiltak alle kommuner må ha tilgjengelig, og tydeligere krav til undersøkelsesarbeidet. Vi mener det er viktig at denne anbefalingen følges opp av departementet. Dersom ansvaret for barneverntjenesten fortsatt skal ligge hos kommunen, er det behov for økt statlig styring. Når staten har delegert et ansvar til kommunene og det over tid har vist seg at mange kommuner ikke ivaretar dette ansvaret tilfredsstillende, er det avgjørende at staten stiller krav til hva kommunene må ha på plass for å sikre gode nok fagmiljøer og tjenestetilbud.

6. Historisk nedgang på flere områder samtidig i barnevernet

Tall fra Sentralenheten for Barneverns- og helsenemnda viser:

- Markant reduksjon i omsorgsovertagelser.
  - I 2017 var det 926 barn som det ble fattet omsorgsvedtak for, mens det i 2022 var 548 barn.
- Markant reduksjon i hjelpetiltak.
  - Ifølge de nyeste KOSTRA-tallene per 31.12.22 fremgår det at fra utgangen av 2017 til utgangen av 2022 er det en nedgang på 25 prosent når det gjelder antall barn med hjelpetiltak.

---

²⁵ NOU 2023:7

- Markant nedgang i antall saker om adopsjon.
  - I 2018 var det 65 adopsjonssaker, i 2021 var det 20 adopsjonssaker.
- Markant nedgang i antall akuttsaker.
  - I 2017 var det 1343 vedtak om akuttvedtak, og i 2021 var det 694.
- Markant oppgang i samtykke til omsorgsovertagelse.
  - I 2018 var rundt 25 prosent av omsorgsovertagelsessakene i nemnda med samtykke, mens i 2021 var det rundt 40 prosent.

Barneombudet er spesielt bekymret for tallene som viser en nedgang i både omsorgsovertakelser og bruk av hjelpetiltak de senere år. Spesielt gjelder dette i en periode etter en pandemi. Verken innføring av barnevernsreformen eller bruk av samtaleprosess i nemnda kan forklare disse endringene. I tillegg er det også bekymringer knyttet til at det fastsettes mer samvær og at foreldre nå får medhold i flere saker om tilbakeføring enn tidligere.

Barneombudet vil peke på at tidspunktet for endringene startet når de første dommene i EMD mot Norge kom – Strand Lobben. Dommene i EMD handler i stor grad om foreldrenes rettigheter i spørsmål om samvær og hvordan Norge praktiserer gjenforeningsmålsetningen. Norge er aldri dømt for å ha for lav terskel for omsorgsovertakelser. Likevel svarer *åtte av ti barnevernsledere i en spørreundersøkelse at de var enig eller delvis enig i at terskelen er høyere for å flytte barn fra foreldrene nå enn tidligere.*²⁶ Et paradoks all den tid EMD aldri har hatt innvendinger mot Norges terskel for omsorgsovertakelse. I tillegg har Høyesterett tydelig slått fast at terskel for omsorgsovertakelse ligger fast.²⁷ Barneombudet er bekymret for at flere barn nå blir boende for lenge under skadelige forhold – spesielt etter en pandemi hvor en økning i både hjelpetiltak og omsorgsovertakelser kunne vært forventet. Det er etter vårt syn derfor avgjørende at myndighetene fortsetter å kommunisere ut til kommunene hva dommene i EMD/Høyesterett betyr og hva de ikke betyr.

Etter vårt syn er det også viktig at staten tar grep for å finne ut av hva de store endringene på feltet faktisk betyr. Vi er kjent med at Bufdir har lyst ut et oppdrag for å se på nedgang i antall

---

²⁶ <https://www.aftenposten.no/norge/i/ALpmbA/barnevernsledere-tror-at-man-i-flere-saker-kommer-til-at-det-er-best-for-barn-aa-vokse-opp-i-egen-familie>

²⁷ Hr-2020-1788 avsnitt 63

omsorgsovertakelser. Barneombudet mener det er viktig at man også følger med på endringer på den andre områdene vi har vist til, herunder, samvær, tilbakeføring og hjelpetiltak mm.

7. Myndighetene utreder ikke godt nok hvordan nye forslag vil påvirke barns rettigheter og om forslagene er til det beste for barn (barnerettighetsvurderinger)

I alle saker som berører barn skal myndighetene utrede konsekvensene for barn og legge stor vekt på hva som vil være til barnets beste. Det følger av Grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon artikkel 3. Dette er både et krav om at det som anses å være til barnets beste skal ha stor vekt i beslutningen, samtidig som det innebærer et krav til saksbehandlingen om å utrede hva som er til barnets beste i den enkelte sak.

Kravet om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn gjelder både i enkeltsaker og i saker på systemnivå som gjelder en større gruppe barn. Barneombudet har utviklet barnerettighetsvurderinger som et verktøy for å vurdere konsekvenser for barn i saker på systemnivå.²⁸ En vurdering av konsekvensene for alle barns rettigheter, vil vise utfordringer på tvers av sektor og gi et godt grunnlag for å vurdere barnets beste i omfattende saker.

Hvilket omfang en slik barnets beste-vurdering bør ha, vil avhenge av hvor stor betydning saken har for barn og hvor alvorlige konsekvenser det er snakk om. Tematikken i høringsnotatet har stor betydning for en gruppe barn i særlig sårbare situasjoner. Når regjeringen skal fatte beslutninger om hvordan utredningen skal følges opp, er det viktig at barnets beste er utredet, vurdert og lagt til grunn i utredninger og forslag.

Selv om vi mener mange av departementets forslag i høringsnotatet er gode, savner vi at det i større grad redegjøres for hvilke konsekvenser forslagene vil ha for barns rettigheter. Selv om departementet i punkt 4.3 redegjør for enkelte relevante artikler i barnekonvensjonen, er det videre i utredningen få vurderinger/utredninger av hvorfor de foreslåtte tiltak best vil ivareta barns rettigheter. Det er etter vårt syn også langt flere artikler som burde vært trukket frem og belyst, eksempelvis retten til helse (artikkel 24) og retten til rehabilitering (artikkel 39).

---

²⁸ www.barneombudet.no/barnerettighetsvurderinger

Med vennlig hilsen

Ivar Stokkereit
fagsjef

Mathias Lia Nordmoen
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

ⁱ NOU 2023:24 (2023): «*Med barnet hele vegen – Barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit*», Barne- og familiedepartementet

ⁱⁱ NOU 2023:24 (2023). «*Med barnet hele vegen – Barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit*». Barne- og familiedepartementet

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo